

Konkurssi heti, myöhemmin tai ehkä ei ollenkaan

Talouselämä-lehdessä uutisoitiin 16.11.2020, että ”väliaikainen koronakriisin vuoksi sorvattu lievennys konkurssilakiin on päättymässä tammikuun lopussa. Matkailu- ja ravintola-alalla pelätään konkurssien sumaa”. Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry totesi 16.11.2020 julkaisemassaan tiedotteessa, että ”Eduskunnalla on velvollisuus suojata matkailu- ja ravintola-alan yrityksiä konkurseilta ja työntekijöitä työttömyydeltä niin kauan kuin koronakriisi ja rajoitustoimet jatkuvat”. Kyseinen väliaikainen laki on herättänyt myös vastustusta ja sen myötä vilkasta keskustelua esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Lain arvostelijat katsovat väliaikaisesta laista olevan enemmän haittaa kuin hyötyä. Ajatuspaja Liberaan sisältöjohtaja Tere Sammallahti totesi Twitterissä seuraavaa: ”Uskoisin tämän silmänkääntötempun lopputuleman olevan se, että yhä useampi firma menee konkurssiin, koska se ei ole päässyt velkomaan velallisiaan ja ajautuu itse maksukyvyttömyyteen”. Toinen henkilö kommentoi asiaa toteamalla, että ”tappiot sosialisoidaan”.

Väliaikaisesti voimassa olevan konkurssilakiin tehdyn lievennyksen tavoitteena on suojata koronakriisin vuoksi maksuvaikeuksiin joutuneita terveitä yrityksiä konkurseilta. Lain tavoite on hyvä ja kannatettava. Konkurssin uhka on koronakriisin myötä todellinen myös monille pienille ja keskisuurille leipomo- ja konditoria-alan yrityksille.

Kysymys siitä, onko tällainen väliaikainen laki ylipäänsä järkevä ja kuinka pitkään lain tulisi olla voimassa, on kuitenkin myös aiheellinen. Lähtökohtaisesti on selvää, että yhteiskunta ei voi tukea loputtomiin maksuvaikeuksissa olevia yrityksiä. Yritysten taloudellisiin ongelmiin on usein myös muita syitä kuin vain korona. Toisaalta on yhtä selvää, että nyt meneillään oleva kriisi on aivan poikkeuksellinen. Todella monien yritysten taloudellisiin vaikeuksiin ovat syynä nimenomaan valtiovalan koronakriisin aikana yritystoiminnalle asettamat rajoitukset. Samoin kansalaisille annetut erilaiset käyttäytymissuosituksukset ja/tai -velvoitteet ovat osaltaan aiheuttaneet yrityksille suurta vahinkoa.

Itse olen aina ymmärtänyt vahingonkorvausoikeuden siten, että vahingonaiheuttaja on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon. Vahingonaiheuttaja ei voi päästä palkkahästä sillä, että vain pahoittelee tekoaan ja toteaa vahinkoa kärsineelle, että ”ota laina, niin voit selvittää aiheuttamistani vaikeuksista”. Kun valtiovalta on erilaisilla tekemillään rajoituspäätöksillä aiheuttanut yrityksille taloudellista vahinkoa, on selvää, että valtiovalta tulee ryhtyä myös erilaisiin toimiin, joilla valtiovalta yrittää korvata aiheuttamaansa vahinkoa. Tällaisiin toimenpiteisiin kuuluvat myös erilaiset lainsäädäntöön tehtävät väliaikaiset poikkeustoimet, kuten nyt konkurssilakiin tehty väliaikainen muutos. Näillä poikkeustoimilla valtiovalta antaa monille yrityksille edes mah-

dollisuuden selvittää siitä tukalasta tilanteesta, johon valtiovalta on yritykset sysännyt. Kuitenkin monet ihmiset näyttävät lähtevän siitä, että valtiovalta ei tulisi korvata aiheuttamaansa vahinkoa, koska kyse olisi jostain ”tappioiden sosialisimisesta” tai ”minun veroeurojeni” käyttämisestä väärään tarkoitukseen. Mutta samanaikaisesti veroeurojen käyttämistä esimerkiksi työttömyyskorvausten maksamiseen pidetään täysin normaalina.

Erikoinen väite ”tappioiden sosialisimisesta” sai pohtimaan, minkälaisesta ”yritysmaailman sosialisimisesta” on kyse työmarkkinajärjestöjen sopimilla kaikkia yrityksiä koskevilla tasasuuruksilla palkkaratkaisuilla. Niissä kun jaetaan ”rahaa tasaisesti kaikille”, riippumatta siitä onko kaikilla yrityksillä siihen varaa. Samalla toimialalla toimivien yritysten palkanmaksukyky vaihtelee suuresti toisiinsa nähden. Nyt koronakriisin myötä tämä tilanne on entisestään voimistunut, kun tiedetään, että koronakriisi on kohdellut samalla toimialalla toimivia yrityksiä aivan eri tavoin. Tästä huolimatta eri toimialoille solmitaan edelleen tasasuuruksia palkkaratkaisuja, joiden seurauksena kaikkien työntekijöiden palkkoja korotetaan saman verran, yksittäisten yritysten taloudellista tilannetta lainkaan huomioiden. Näin erityisesti aloilla, kuten elintarviketeollisuudessa (ml. leipomo- ja konditoria-ala), joissa paikallinen sopiminen ei tältä osin ole työehtosopimuksen perusteella edes mahdollista. Toimialan suuret menestyvät yritykset ovat osaltaan vaikuttamassa siihen, että huonommassa taloudellisessa asemassa olevat kilpailijat joutuvat maksamaan suurempia palkankorotuksia kuin mihin heidän palkanmaksukyöksensä antaisi mahdollisuuden. Rärkeimmin tämä epäkohta tulee esille, kun kyse on yleisittävää työehtosopimusta noudattavan toimialan yrityksistä. Työnantajaliittoon kuulumattomat järjestäytymättömät yritykset joutuvat noudattamaan sellaista palkkaratkaisua, jonka tekemiseen heillä itsellään ei ole ollut mitään osaa eikä arpaa*. Erityisesti nyt koronakriisin aikana tehtävillä palkkaratkaisuilla vaikeutetaan jo muutoinkin taloudellisissa vaikeuksissa olevien yritysten asemaa entisestään.

Oma näkemykseni on, että valtiovalta tulee sekä tukea että suojata yrityksiä ainakin niin kauan kuin valtiovalta omilla koronakriisiin liittyvillä toimenpiteillään aiheuttaa yrityksille vahinkoa. Jos joidenkin yritysten kohdalla tukirahat ja -toimet menevät lopulta hukkaan, on se hinta siitä, että tilapäisiin maksuvaikeuksiin joutuneet terveet yritykset välttyvät konkurseilta.

Mika Väyrynen

*Järjestäytymättömille yrityksille paikallinen sopiminen ei ole edes muutoinkaan sallittua.